

taalcultuur

Leonie Cornips (1960, Heerlen), bijzonder hoogleraar Taalcultuur in Limburg aan de Universiteit Maastricht, doet onderzoek naar de relatie tussen de gesproken talen en dialecten in Limburg en de identiteit die eraan ontleend wordt. Hier doet ze tweewekelijks persoonlijk verslag van haar zoektocht.

Zeur-tweets

Nederlanders opgewekt Twittervolk', kopte *de Volkskrant* afgelopen maandag. 'Meeste zeur-tweets uit Simpelveld en Vaals', kopte L1 op dinsdag. Beide rapporteerden over onderzoek van mijn collega Erik Tjong Kim Sang van het Amsterdamse Meertens Instituut en eScience Center. Erik analyseerde meer dan twee miljard Nederlandstalige en dialecttweets sinds begin 2011. Hij onderzocht met speciale software alle woorden per tweet. Een tweet bevat maximaal 140 tekens. Hij stelde op basis van de gevonden woorden twee lijsten samen: een lijst met positieve en een lijst met negatieve woorden. Positieve woorden zijn volgens Erik hoe- ra, gelukkig, blij, dank en emoticons als xd, :) en ;) (deze tekens stellen een lachend gezichtje voor). Homo, ranzig, schurk, jezus, :(;(en :< of :-(- vallen volgens hem onder negatieve woorden en emoticons.

Volgens *de Volkskrant* is, gezien de spreiding van 'positieve' en 'negatieve' tweets over Nederland, 'het humeur op het platteland beter dan in de grote steden: Amsterdam, Rotterdam en Den Haag scoren onder het landelijk gemiddelde. Ook op provincieniveau is dit effect waarneembaar: de westelijke provincies scoren lager'. De provincie Limburg komt er niet zo best van af: samen met Zuid-Holland heeft Limburg de laagste score van het land. Simpelveld en Vaals blijken 'de minst blije gemeenten te zijn'. Vlaamse twitteraars zijn in de woorden van L1 'nog iets naargeestiger'.

Gelukkig geeft Erik in het interview in *de Volkskrant* aan dat we heel voorzichtig moeten zijn met de uitkomsten van dit onderzoek. Want, zo zegt hij: „Je kunt de uitkomsten niet zomaar veralgemeniseren naar de hele bevolking. De gegevens zijn gebaseerd op een beperkte groep (twitteraars) en van hen nog alleen degenen die hun locatie bekendmaken, slechts zo'n 2 procent. Deze groep is geen goede afspiegeling van de hele samenleving.” Ik voeg eraan toe dat 2 procent zelfs geen goede afspiegeling is van alle twitteraars in Nederland.

Als taalkundige, en vooral als sociolinguïst, die taal als sociaal gedrag bestudeert, ken ik nog meer redenen

om voorzichtig te zijn met dit type onderzoek. De betekenissen van een woord staan nooit van tevoren vast, maar zijn grotendeels afhankelijk van wie het woord in welke situatie gebruikt en wie het interpreteert. Een woord heeft dus nooit te allen tijde een negatieve of altijd een positieve betekenis. Een goed voorbeeld is *ranzig*. Volgens de tweet-woordenlijst van Erik is dit een negatief woord. Maar uit opnames van twee jonge vrouwen uit Utrecht eind jaren negentig blijkt dat zij *ranzig* vaak en graag gebruiken: 'ja het is *masterlijk ranzig*', 'vind ik het echt een *ranzige gast*', 'mijn *ranzige aars*', 'ik *ben ranzig*' en 'heb je *ranzig haar*'. Ze

vinden *ranzig* een leuk woord, zeggen ze. „Ja daar lig ik dan helemaal in een deuk om, weet je wel, ik bedoel dat is gewoon onze humor, weet je, van die lompe woorden gewoon overal tussen plakken.”

Vooraf woor- den die shockeren zijn zeer geliefd in het taalspel. En juist woorden die makkelijk shockeren en veel interpretaties kennen, zijn in de 'negatieve' woordenlijst terechtgekomen.

Liegbeest of *schurk* kunnen negatief zijn voor veel mensen, maar ook kooswoorden tussen twee mensen die van elkaar houden. Mijn ervaring in de Randstad is dat mensen daar 'negatieve' woorden op de lijst van Erik normaler vinden en veel makkelijker en dagelijkse gebruiken dan in Limburg. Het is waarschijnlijk daardoor dat de Randstad onder het landelijk gemiddelde scoort. Dat heeft echt niets met het humeur van de Randstedelingen te maken. Anders gezegd, woordgebruik omrekenen naar een opgewekt of naargeestig sentiment is nogal vergezocht.

Bovendien is, om iets zinnigs over woordbetekenissen door heel Nederland te zeggen, meer nodig dan calculerende terabytes. Limburg en Vlaanderen gebruiken andere woorden dan in het Nederlands gebruikelijk is. *Frou* voor vrolijk en blij zal door het systeem niet herkend worden; *fière* en *gruuts* voor trots ook niet. Een woord als *sypass'* of *sj-passetig* in Vaals al helemaal niet. Een betere kop voor L1 had dan ook kunnen zijn: Twitter-onderzoek herkent regionale 'vrolijke' woorden niet.

